

USMENO OBRAĆANJE SE MOŽE RAZLIKOVATI OD VERZIJE U PISANOJ FORMI

Vaše ekscelencije, dame i gospodo,

- Za mene je veliko zadovoljstvo što sam danas ovdje na ovoj značajnoj konferenciji kojom se obilježava 20 uspješnih godina Centralne banke Bosne i Hercegovine.
- Posebno sam srećan kad vidim da jedna od prvih državnih institucija, koja je utemeljena na Dejtonu i Ustavu, kao jedina institucija nadležna za izdavanje valute i vođenje monetarne politike, nastavlja da se razvija i napreduje. Mislim da nema sumnje da je Centralna banka u ovoj zemlji jedna od priča o uspjehu.
- Uvođenje *jedinstvene* novčanice za cijelu BiH doprinijelo je razvoju jedinstvenog monetarnog sustava. Jedinstvena novčanica od 200 KM je ušla u optjecaj 15. svibnja 2002. Novčanica je također imala prepoznatljivu vizualnu vezu s eurom – most je na naličju novčanice, kao na svim novčanicama eura.
- Ta veza s eurom nije samo simbolična, vizualna veza. Još jedna značajna osobina aktualne monetarne politike BiH je strogo poštovanje aranžmana currency boarda, prema kojem je konvertibilna marka vezana za euro fiksnim deviznim tečajem.
- Aranžman koji se primjenjuje u BiH je osigurao (i još uvijek osigurava) fiksni devizni tečaj, potpuno devizno pokriće i punu konvertibilnost valute. To je zauzvrat osiguralo povjerenje u valutu (što je bilo posebno značajno tijekom globalne financijske krize 2008-2012.) i učinilo financijski sustav otpornim na vanjske šokove. To je osiguralo monetarnu stabilnost, jer su ograničenja uspostavljena u sustavu, zajedno s neovisnošću Centralne banke, spriječila bilo kakve politički motivirane monetarne postupke, poput prekomjernog tiskanja novca koje je moglo imati za posljedicu ubrzavanje inflacije. To je spriječilo velike probleme u ekonomiji kao cjelini. Kao rezultat toga, inflacija je bila pod kontrolom.
- Aranžman currency boarda je dobro služio Bosni i Hercegovini do danas. Gospodarstvo je raslo u okviru svojih ograničenja koja su uglavnom definirana drugim ekonomskim politikama i trendovima vezanim za vanjske okolnosti. Međutim, stabilnost cijena i povjerenje u valutu nikada nisu dovedeni u sumnju.
- Snažno smo uvjereni da aktualna monetarna politika treba da se nastavi. Kako je spomenuto u mnogim izvješćima, i u mnogim prilikama, pokazalo se da je upravo takva politika uporište stabilnosti i otpornosti na šokove, uključujući nedavnu globalnu financijsku krizu.

- Svjesni smo raznih inicijativa vezanih za potencijalnu uporabu slobodnih pričuva – pričuve iznad monetarne pasive – i nagovještaja vezanih za moguće popuštanje strogosti aktualnog aranžmana currency boarda. Moram reći da se mi ne slažemo s ovim inicijativama, zbog najmanje dva razloga. Prvo, slobodne pričuve predstavljaju „zaštitu“ za središnju banku, koja se može koristiti da se sačuva puno pokriće KM pričuvnom valutom, eurom, u slučaju bilo kakvih ekonomskih poteškoća. Upravo bi ta zaštita spriječila širenje bilo kakve promjene u monetarnoj oblasti dalje u ekonomiji.
- Drugo, istog trenutka kada se ublaži uvjet za 100% pokriće KM, povjerenje u valutu je ugroženo. Ljudi će onda početi mijenjati KM za valutu kojoj više vjeruju, podižući ili pretvarajući štednju u druge valute itd, što ima za rezultat nestabilnost financijskog sektora i nepredvidljivost.
- Devizne pričuve treba promatrati kao protupožarni alarm. Ako je protupožarni alarm na zidu i ne oglašava se, to ne znači da on ne funkcionira. Upravo je suprotno. Pričuve, samim tim što postoje, osiguravaju neophodno povjerenje u domaću valutu i predstavljaju značajno uporište ukupne ekonomske stabilnosti.
- Čak i uz currency board, pritisci na javnu potrošnju se povećavaju kao dio političkog/izbornog ciklusa. Pomislite šta bi se dogodilo ako bi se ublažili strogi uvjeti monetarne politike? Mislim da strogi currency board zajedno s političkom neovisnošću Centralne banke, nema alternativu u ovom trenutku. Omogućio je da se financijski sustav razvija i evoluira, praktično od ničega. Taj proces je daleko od završetka.
- Kao zemlja koja teži da postane punopravni član Europske unije, Bosna i Hercegovina će morati da poštuje naša pravila i ispunji naše kriterije, a mnogi od njih se odnose na financijski sektor. Centralna banka će morati da sudjeluje u svim ovim procesima, ili kao glavni igrač ili kao dio tima koji će, u okviru svojih nadležnosti, raditi da postigne postavljene ciljeve.
- Da bi zemlja postala član EU, ona mora da zadovolji ekonomske uvjete u smislu da treba da bude funkcionalna tržišna ekonomija i da bude sposobna da se bori s konkurentnim pritiscima i tržišnim silama u okviru Europske unije. To su tkz. Kriteriji iz Kopenhagena. Kriteriji iz Kopenhagena ostaju srž politike proširenja EU i osnova za ocjenu napretka koji postižu pojedinačne zemlje. Čvrsta makroekonomska politika i menadžment, uključujući i monetarnu oblast, ostaju ključni dio procesa pridruživanja.
- U smislu financijskog sektora, okvir Bazela III predstavlja referentnu točku prema kreiranju jačeg i sigurnijeg financijskog sustava. Implementacija okvira značajno doprinosi boljem sprečavanju, i smanjivanju troškova bilo koje potencijalne financijske krize, kroz bolje tretiranje rizika koji su povezani s poslovima na financijskom tržištu.

- Konačno, iako bi vezivanje valute za euro trebalo da olakša eventualnu integraciju u eurozonu, to nije dovoljno. Postoji nekoliko standarda (Kriteriji iz Mاستrihta) koje zemlja mora ispuniti da bi mogla biti dio eurozone i da bi mogla usvojiti euro kao zakonsko sredstvo plaćanja. Tri od pet grupa relevantnih kriterija se tiču rada Centralne banke i ukupnog finansijskog sustava: dugoročne kamatne stope, devizna stabilnost i konačno, mada ne manje bitno, standardi za razine inflacije. Posljednje dvije grupe opet čvrsto naglašavaju potrebu čuvanja režima currency boarda, da se ne bi ugrozila postignuća ostvarena do sada, i da bi se odredio put daljeg napretka u ispunjavanju Kriterija za članstvo iz Kopenhagena i Mاستrihta.
- Još jednom, zadovoljstvo mi je što sam danas s vama ovdje, i želim vam uspješne i korisne rasprave tijekom dana. Hvala vam za pažnju.